Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care dí
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anu 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anu 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 268. Braşovŭ, Vinerĭ, 3 (15) Decemvre 1893.

Serbarea mileniului maghiarŭ şi Croaţii.

Scimŭ că Ungurii facŭ marĭ pregătirĭ pentru serbarea mileniului esistenţii Ungariei în anulŭ 1896. Guvernulŭ unguréscŭ s'a adresatŭ şi la Banulŭ Croaţiei, ca sĕ ia iniţiativa pentru a face sĕ participe şi Croaţia cu totă splendórea la viitórea serbare.

Atâtŭ din Agramŭ, câtŭ şi din Budapesta s'a anunţatŭ în urma acésta, că Banulŭ Croaţiei are de gândŭ sĕ presenteze dietei croate unŭ proiectŭ de lege pentru participarea Croaţiei la serbarea mileniului maghiarŭ şi sĕ céră dela dieta croată pentru acoperirea cheltuielelorŭ causate cu acestŭ prilegiu unŭ creditŭ de 50,000 florinĭ.

Scirea acésta a produsŭ o impresiune adêncă în sînulu Croaţilorŭ şi diarele independente croate îşĭ ridică glasulŭ de pe acuma, spre a protesta în contra încercării Banului de a face sĕ fiă representată şi naţiunea croată la serbarea mileniului.

Diarulŭ oposiţionalŭ „Agramer Tagblatt" dice, că Croaţia n'are ce căuta la apoteosa maghiarismului, ce se plănuesce,

„Noi n'avemŭ nicĭdecum chiămarea" — continuă numita fóiă — „de a conlucra la acésta serbare, décă ne vomŭ pune pe basa oportunităţii istorice şi naţionale. Pe timpulŭ când Maghiarii au descălecatŭ în patria lorŭ actuală, şi câteva generaţiunĭ după aceea, n'amŭ avutŭ cu ei nimicŭ comunŭ, şi décă le păstrămŭ o memoriă din acea epocă, póte fi celŭ multŭ aceea, că ei au străbătutŭ pustiindŭ şi ardêndŭ şi părţile patriei nóstre, ca aprópe totă Europa, şi ca pretutindenĭ au dĕrîmatŭ şi au distrusŭ şi la noi resultatele unei culturĭ vechĭ multŭ superióră lorŭ."

„Acésta aducere aminte", continuă fóia croată, „însĕ nu póte sĕ formeze pentru o naţiune consciă de sine, care în totŭ decursulŭ mileniului şĭ-a păstratŭ lângă Maghiarĭ propriile ei tradiţiunĭ şi individualitatea ei propriă naţională, unŭ prilegiu de însufieţire şi de mulţămire, şi totŭ aşa de puţinŭ avemŭ causă de a ne înhăma, în faţa serbării iubilare plănuite înaintea Europei, la carulŭ de triumfŭ maghiarŭ, décă avemŭ în vedere desvoltarea ulterióră a evenimentelorŭ istorice şi raporturile nóstre reciproce până în diua de adĭ."

Enunciaţiunile pressei independente croate în acésta privinţă suntŭ fórte caracteristice pentru disposiţiunea, ce domnesce adĭ în Croaţia faţă cu Ungurii. Ele dovedescŭ în deosebĭ, că cu totă presiunea, ce-o esercéză partida guvernamentală croată în frunte cu Banulŭ Khuen-Hedervary, opiniunea publică croată este fórte nemulţămită cu starea lucrurilorŭ şi nu numai că nu se sêmte recunoscĕtóre pentru „bunătăţile pactului," ce l'au dobênditŭ Croaţii cu concursulŭ Maghiarilorŭ, dér este chiar amărîtă din causa desvoltării, ce au luat'o adĭ raporturile reciproce între Croaţĭ şi Ungurĭ.

Mai dovedesce încă acésta împrejurare, că Ungurii dela putere nicĭ la acelŭ poporŭ, faţă cu care, după a lorŭ părere, au fostŭ atâta de liberalĭ în înclinările lorŭ de împăcaciune, dictate de interesele de oportunitate politică, nu şi-au putută câştiga adevĕrate simpatii.

Esclusivismulŭ lorŭ naţionalŭ manifestatŭ la tóte ocasiunile şi nisuinţele lorŭ estravagante de predomnire, ce obicĭnuimŭ a le caracterisa cu cuvêntulŭ „şovinismŭ", le-au instrăinatŭ şi inimile Croaţilorŭ.

CRONICA POLITICĂ

— 2 (14) Decemvre.

In Italia a produsŭ vederĭ deosebite însărcinarea, ce a primitŭ **Crispi** de a forma **noulŭ cabinetŭ**. Presa conservĕtóre nu privesce acésta tocmai cu neplăcere. „Décă Crispi, dice „Fanfulla", va arĕta calea înţeléptă şi îndreptătóre, atuncĭ nouĕ, carĭ nu căutămŭ nicĭ-odată la persóne, ci ceremŭ numai idei clare şi positive, ne va fi bine venitŭ. Italia are trebuinţă de 4 lucrurĭ: 1) Mĕsurĭ energice şi imediate pentru circularea bancnotelorŭ. 2) Economii întinse în tóte resorturile, mai cu sémă în acele ale rĕsboiului şi ale marinei. 3) Puterea şi curagiulŭ de-a ne îndupleca la jertfe necesare. 4) O politică a păcei şi a acţiunei, basată pe libertate şi decentralisare. Are Crispi acestŭ programŭ, atuncĭ amicii noştri îlŭ vorŭ susţiné cu căldură. Décă va fi rĕmasŭ însĕ totŭ celŭ vechiu, atuncĭ vomŭ regreta pe bărbaţii, carĭ pentru unŭ portofoliu se vorŭ asocia cu elŭ, pentru-că supunêndu-se ambiţiunei lorŭ, — vorŭ sigila nenorocirea patriei". „Opiniune", dice: „Italiei îi trebue unŭ guvernŭ, care sĕ redea poporului credinţa în sine însu-şĭ, unŭ guvernŭ de pace, durabilitate şi putere. Dorimŭ sincerŭ d-lui Crispi, ca sĕ pună capĕtŭ crisei neplăcute, şi ca sĕ libereze patria de nevoile actuale". — „Riforma" este din contră reservată. „Guvernulŭ Crispi", dice ea, „va fi înainte de tóte unŭ programŭ şi astfelŭ putemŭ sĕ ne aşteptămŭ, că certele neroditóre de persóne vorŭ înceta şi că lupta pentru interesele cele mai înalte ale statului va fi continuată cu arme leale".

Dintre foile radicale étă ce scrie „Secolo" din Milan. „Avemŭ aşa-déră érăşĭ pe omulŭ triplei alianţe, pe omulŭ, a cărui grandomaniă a condusŭ Italia spre abisŭ, omulŭ poliţelorŭ de complesenţă. Unŭ timpŭ de lupte grele sta înaintea nóstră, Italienii le vorŭ învinge cu putere şi demnitate".

Intr'unŭ modŭ necruţătorŭ vorbesce „Gazzetta Piemontese:" „Crispi, care a datŭ triplei alianţe unŭ caracterŭ periculosŭ, va fi însărcinatŭ cu formarea cabinetului, pe când ţéra înghite până la sfĕrşitŭ urmările economice ale urei Franciei, produse de elŭ. Este chiămatŭ Crispi, care a datŭ budgetului rĕsboiului cea mai mare desvoltare, care a hotărîtŭ împreună cu Saracco construcţiunile cele mai costisitóre de linii, care cunósce raportulŭ instrucţiunei asupra Băncei Romane mai bine ca Giolitti, căruia acesta i-a adusŭ căderea".

*

Fóia clericală „*Magyar Allam*", publică în numĕrulŭ dela 12 Decemvre unŭ **apelŭ către catolicii maghiarĭ**, în care se dice: „Catolicii maghiarĭ salută încorporarea vechei lorŭ dorinţe în cea dintâiu adunare mare, ce se va ţiné în Budapesta, la 16 Ianuarie 1894. După deşteptarea consciinţei catolice în Şopronŭ, Comarom, Teresiopolŭ, nu mai putea urma altceva, decâtŭ o adunare regnicolară ţinută în inima ţĕrii, care este chiămată, ca în loculŭ apatiei spirituale sĕ pună interesarea publică şi încuragiarea catolicilorŭ spre acţiune. „Concentrare" este locinza vécului modernŭ „concentrare pentru apărarea intereselorŭ bisericescĭ şi spirituale", acésta trebue sĕ fiă lozinica şi a catolicilorŭ maghiarĭ, décă nu voescŭ sĕ fiă nimicitĭ şi daţĭ la o parte din loculŭ, ce ocupă. Avemŭ lipsă, ca conscienţa catolică sĕ se valoreze, ca marele indiferetismŭ religionarŭ, care atrage după sine dărăpănarea creştinismului, sĕ-lŭ putemŭ contrabalansa, ér prin acésta sĕ îmbogăţimŭ vieţa culturală naţională. Pentru acéstă lucrare mare apelămŭ la toţĭ catolicii sĕ priméscă învitarea nóstră şi sĕ vină la Budapesta în numita di". — Iscăliţĭ: conte Nicolau Mauriciu *Eszterházy* şi conte *Zichy* Nándor.

*

Interesantă este cea mai nouă **mişcare** naţională **în sînulŭ Slavilorŭ din Moravia.** „Narodni Listy" scrie despre acésta între altele: „In nisce momente, când Slovacii din Ungaria, gemŭ sub jugulŭ maghiarisărei, patrioţii slavĭ din Moravia au luatŭ hotărîrea, ca sĕ facă din oraşulŭ Hodin, care e situatŭ aprópe de graniţa ungurescă, unŭ adevĕratŭ centru de cultură slavŭ, care sĕ formeze unŭ viu farŭ luminătorŭ între Slovacĭ din Moravia şi din Ungaria. S'a alesŭ anume o comisiune, care a hotărîtŭ sĕ adune mijlócele spre a funda şcóle mai înalte slavice în acelŭ oraşŭ, unde deja în anulŭ 1894 se va deschide o nouă şcólă reală cehică. Scopulŭ acestorŭ nisuinţe nu mai trebue sĕ-'lŭ amintimŭ. Nu e vorba aicĭ numai de oraşulŭ Hodin şi de rĕsboiulŭ Slovacilorŭ în contra ger-

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

„Aban Stolz şi Judeii."

(Aban Stolz und die Juden. Ein zeitgemäs e Beitrag zur Judenfrage für das deutsche Volk, von H. K. Lenz. Münster. in W. Adolf Russels Verlag 1893.)

(Fine).

Titlu 10: „Pressa jidovéscă". Ne spune multeşĭ la acestŭ locŭ A. Stolz. Elŭ dice: „Cine cetesce foi jidovescĭ, în carĭ se defaimă umanitate, lege şi biserică, unulŭ ca acela se omóră pe sine însuşĭ".

In titlu 13, Stolz aduce în legătură cu acestea pe Evreii din Austria; elŭ esclamă: „Bĕtrâna, catolica Austriă, onorabila cetate împĕrătéscă devine nebună dintr'odată şi jócă după cum îi cântă Evreulŭ"..... „Nicăirĭ pe pămêntŭ n'au ajunsŭ Evreii la o înălţime aşa mare, ca în Austria!" — Dér apoi în Ungaria şi mai alesŭ în Budapesta?...

In adevĕrŭ, pressa în totă Europa se află în mâna Evreilorŭ. Şi apoi *„cum e omulŭ, aşa e stilulŭ"*, cum suntŭ Evreii, aşa li-e şi pressa. Nicĭ-odată pressa jidovéscă nu are caracterŭ pacĭnicŭ, conservativŭ şi iubitorŭ de adevĕrŭ. Abia se ivesce undeva o cestiune politică şi pressa jidană e aci! Décă e vorba de unŭ procesŭ de pressă, cine dă din gură mai tare? Pressa jidovéscă! Când e vorba de reforme „liberale", cine dă alarmă? — Pressa jidovéscă! Când e vorba de cutare scire sensaţională, cine o esploatéză mai întâiu? — Pressa jidovéscă! Amŭ vré sĕ scimŭ, ce a scrisŭ pressa jidană, când s'a osênditŭ în Lemberg Schäfferstein, furnisorŭ de fete pentru Constantinopolŭ?!

Diaristica evreică mai are pentru noi şi acelŭ rĕu, că conţine multă ireligiositate; cine nu vré sĕ crédă, cetéscă, décă are paciinţă, vre-o fóiă jidană şi va vedé, cum se scrie acolo despre credinţa creştină, despre dogme şi biserică.

Regretămŭ, că d-lŭ H. K. Lenz nu arată măcarŭ în parte şi numĕrulŭ şi numele foilorŭ evreice; vomŭ indica însĕ noi acésta, ca sĕ vadă cetitorulŭ, de ce putere dispune Evreulŭ, pentru esemplu, numai în Berlinŭ. In mânile Evreilorŭ suntŭ in Berlinŭ următórele foi: „Berliner Tageblatt"; „Berliner Zeitung"; „Berliner Abendpost"; „Berliner Börsen-Courier"; „Berliner Neueste Nachrichten"; „Neue Börsen Zeitung"; „Das kleine Journal"; „National Zeitung"; „Berliner Morgenzeitung"; „Berliner Montagszeitung"; „Deutsches Reichsblatt"; „Norddeutsche Algemeine Zeitung"; „Volkszeitung"; „Berliner Politische Nachrichten"; „Freisinnige Zeitung"; „Reichsfreund"; „Kladderadatsch"; „Der Bazar"; „Fliegende Blätter"; „Zur guten Stunde"; „Die Post"; „Tägliche Rundschau"; „Frankfurter Zeitung"; „Breslauer Zeitung"; „Kasseler Tageblatt". etc.

De totŭ jidovită este şi pressa vienesă, unde dintre 60 de diare, abia 5 nu se află în mânile Jidanilorŭ, tóte celelalte suntŭ jidovescĭ.

In Ungaria lăsămŭ pe marii „patrioţĭ", sĕ ne spună, câte foi suntŭ curatŭ maghiare şi câte nu? Sĕ facemŭ cu tóte acestea o parodiă:

„Du hast Diamanten und Perlen Liebchen; —
„Was villst du noch mehr?"
— — — — — — — — — — — — —
„Du hast Judenzeitungen, Judenzeitungen; —
„Und sonst keine mehr!"...

In titlu 14 se vorbesce despre Evreii din Orientŭ, despre carĭ se dice, că suntŭ cu multŭ mai frumoşĭ, ca Evreii din Occidentŭ; aceştĭ Evrei suntŭ şi fórte sĕracĭ. In Nazaretŭ însĕ nu se află nicĭ unŭ Evreu, de unde dicerea: „A fugitŭ de elŭ, ca Evreii de Nazaretŭ!"

In titlu 15 se vorbesce despre sórtea Evreilorŭ, foculŭ lorŭ nestînsŭ pentru Ierusalimŭ şi ultima lorŭ destinaţiune. Alban Stolz asémĕnă pe Evrei cu rîulŭ Iordanului. Precum acesta isvoresce din munţii Libanului dela o înălţime mare şi apoi, coborîndŭ, curge prin laculŭ Genezaretŭ, de unde reapărândŭ se varsă în Marea-mórtă, de unde nu mai iésă, — astfelŭ Evreimea, isvorândŭ odinióră dela o înălţime mare morală-religiósă, dela Abraham, se nimicesce astădĭ în Marea-mórtă a blăstĕmului.

De 1800 de anĭ, dice Stolz, se rógă Evreii lui Dumnedeu, ca sĕ se pótă érăşĭ aduna în ţéra promisiunei. Şi mulţĭ Evrei